

az ismereteket jól megfogalmazott, színes bevezetés összegezné, amely alkalmas eszköz lehetne arra is, hogy felkeltjük a tanulók történelem iránti kedvét, amelyet nagyon sokan csak azért nem tanulnak szívesen, mert nem látják értelmét, és csak ügyesen szerkesztett ócskaság — kollektiót látnak benne.

A magam részéről azt is fontosnak tartanám, hogy olyan fontos terminusok tisztázására is sort kerítsünk, mint amilyen pl. a történelem és a történet, amelynek helytelen, pontatlan használata már a szaklapokba is beopta magát, holott minden filozófiailag iskolázott történész és történelemtanár tudja, hogy a történelem az ismeret, a gondolati képmás kifejezése szolgál, míg viszont a történet a történet, az objektív valóságot fejezi ki.¹ További fontos feladat volna az egyetemes és a magyar történelmi periodizáció tisztázása is. Itt, nemcsak az időhatárok kijelölését tartanám fontosnak, hanem annak az elvnek megtanítását is, amely alapul szolgál a történelmi korok kijelöléséhez. Feltétlenül hasznos munkát végezne a középiskolai történelemtanítás, ha pl. elmélyítené, hogy az ősközösség a történelmi értelemben vett őstörténetnek, a rabszolगतartó társadalom az ókornak, a feudalizmus a középkornak, a kapitalizmus az újkornak, a szocializmus a legújabb kornak felel meg.

A társadalom részéről megnyilatkozó általános műveltség-igény szempontjából okvetlenül fontos volna fogalmak tisztázása is, mint pl. a forrás, vagy kútfő fogalma. Esetleg azon is el kellene gondolkodnunk, hogy tanítsunk arról is valamit, hogy hogyan születik a történetíró munkája nyomán a történelmi kép. Nagyon sok tévhitnek, és helytelen el-

képzelésnek vehetnénk így elejét, nem is szólna arról, hogy ezzel nagyban járulhatnánk hozzá, hogy helyreálljon a történelem iránt, sajnos, erősen megrendült bizalom.

Ugyancsak a fent említett általános műveltség-igény alapján lehetne gondolni arra is, hogy programba vegyük az olyan fogalmak megtanítását, mint gesta, krónika, legenda, oklevél, memoár, sajtó, törvény, stb., hiszen mindezek közhasználatú fogalmak. Fogalmak, amelyeket igen sokan használnak, de anélkül, hogy tisztában lennének pontos jelentésükkel. Jó lenne, ha ezekre a fogalmakra a tankönyvírók is gondólnának, és a köztörténelmi anyagban szólnának röviden róluk ott, ahol, illetve amely korban ezek jellegzetes forrástípusok.

Végül lehetne gondolni arra is, hogy beleszőjenek egyet-mást a tankönyvek anyagába a szerzők a levéltárakról és a levéltári munkáról is.

Tudjuk, fenti gondolataink bizonyos tekintetben nyitott kaput döngtetnek, hiszen középiskolában a humán tagozatú osztályok ún. forrásfeldolgozó órái már sokat valósítottak meg ezekből a feladatokból. De kérdés: nélkülözhetik-e teljességgel ezeket az ismereteket az arccal reáliák felé állított osztályok? Mi, úgy véljük, hogy — nem. A középiskolai történelemtanítás csak akkor tehet eleget maradéktalanul a szakműveltség-közvetítő feladatainak, és csak akkor felel meg igazán a társadalom részéről joggal támasztott általános műveltségi-igénynek, ha a mondott ismeretekből a tanulóifjúság egészét részleteti.

Kávássy Sándor

A KISLABDAHAJÍTÁS GYAKOROLTATÁSÁNAK JÁTEKOS MEGOLDÁSAI AZ ÁLTALÁNOS ISKOLA EGYES OSZTÁLYAIBAN

Ha elfogadjuk vezérelvként a kislabdahajítás játékos gyakoroltatására vonatkozólag azt, hogy az egyes osztályokra lebontott hajító fokozatokat minél több gyakorlással kell megszilárdítanunk és ugyanakkor a játékos foglalkoztatásról is gondoskodnunk kell, úgy a tantervi játékok csak annyiban szorulnak módosításra, hogy az ott alkalmazandó dobómozgások végrehajtását fokozottabb ellenőrzéssel hajtatjuk végre, szigorúan ügyelve a kettős célkitűzés összegyeztetésére. Ez gyakorlatban igen nehéz feladat a tanár és a tanulók részére egyaránt, mert a játékoságot jellemző fel szabadultság sokszor az ösztönösség előtérbe kerülését eredményezheti, ami a gyerek magával hozott dobókésziséget engedi inkább érvényesülni a még nem eléggé automatizált, de a távlati céloknak egyedül megfelelő hajító mozgás helyett. Mi legyen tehát az eljárásunk? Kössük gúzsba a gyerekeket a tanított és már gyakorolt dobó

¹ Lásd erre a szerző Történelem, történet c. cikkét, Módszertani Közlemények 1965. 3. sz. 233—235. lapjain.

fokokat szigorú betartásával? Semmiesetre sem! Ellenőrzésünk és ezzel kapcsolatos hibajavításunk feleljen meg itt is azoknak az elveknek, amelyek szerint a játékok folyamatosságának biztosítása érdekében csak kirívó és gyakori hiba esetén nyúlunk a megállítás és a hibajavítás eszközéhez. Erre minden játék lehetőséget nyújt az előírt szabályok szükséges magyarázata és következetes betartása közben. Tévedés lenne ugyanis azt hinnünk, hogy a felső tagozat tanulóinál könnyebb a dolgunk, mint az alsó tagozatosoknál a különféle megkötések alkalmaztatása területén. Mert minél nagyobbak a tanulóink, korra vonatkoztatva, annál több módját hajlandók kitalálni a kötöttségtől való eltávolodásnak. Az a türelmetlenség tehát, amelyről már gyakran írtam, egyaránt jellemző a fiatalabbakra és idősebbekre különösen akkor, ha a játékos teljesítményt mérhetően is kifejezésre akarjuk juttatni. Miután a felső tagozat játékei leginkább ilyenek, az egyre jobb eredményre való törekvés a már jól begyakorolt dobómozgásokat is azzal a veszéllyel fenyegeti, hogy azokat a gyerekeket társaik megelőzése érdekében feláldozzák a technikailag nem helyes, de még eléggé automatizált hajító mozgás alkalmazásával, amit mint kezdetit magukkal hoztak. Mindezt — anélkül, hogy tudnák —, a cél szentesíti az eszközt elv alapján.

A Tanterv szerinti dobásgyakorlatok közül a kislabdahajítás távolba, a távolba-és céldobó versenyek technikai kiviteleztetése önmagától megkívánja a hajító mozgások tanult formáinak alkalmazását. A komolyabb probléma az egyes osztályok testnevelési játékeinál kezdődik, amelyeknek formája lényegesen nagyobb mozgásszabadságot biztosít a tanulók számára, mint pl. a labdaadogató váltó és a különféle sorversenyek, ahol éppen a *végrehajtási mód* meghatározója a játékos versengésnek, amely a tanár részéről a felmentett tanulók bevonásával szinte 100 százalékosan ellenőrizhető és javítható. Valljuk be azonban, hogy a gyerekek részére nem ez az igazi játék éppen azért, mert mind a mozgás mennyisége, mind annak formája mindenkinél pontosan megszabott. Az egyént jellemző mozgáskedv és annak a mozgás minőségében és mennyiségében jelentkező különbözősége korántsem olyan feltűnő, mint az úgynevezett testnevelési (iskolai) játékoknál, amelyeknél a gyerekek egyénisége a legteljesebb mértékben érvényesülhet, és az őszinte, spontán megnyilatkozás által igazi énjük megismerésére a legjobb alkalmakat biztosíthatjuk. Éppen ezért foglalkozunk minél többet ezekkel a játékokkal. Azonban nézzük meg, melyek azok a változtatások, amelyek az előírt játékok lényegének meghagyása mellett a hajító mozgás helyes beidegzésére és megszilárdítására is lehetőséget biztosítanak.

5. osztály

Az itt ismertetett játékokról már tettem említést a IV. osztály játékos foglalkoztatása tárgyalásánál, de a teljes részletesség kedvéért ismételen megemlékezem ezekről. „Vadászlabda”. A célbadobás gyakorlásának egyik kiváló eszköze ez a játék, de mozgó célpontra. Miután a játékszabályok nem kötik meg a dobás végrehajtásának módját, ezt a kettős cél érdekében meg kell tennünk! Ez a felső dobást jelenti, amely alig tér el a gyerekek kissé oldalról vezetett célbadobásától. Amikor már egy-nél több vadász van, szinte természetes követelmény az, hogy az összejátszás felső dobással történjék. Ha az ellenőrzés a tanár részéről megfelelő, a „vadászat” el fogja érni ilyen szempontból is a kitűzött célját, és szórakoztató jellege mellett annak gyakorlati hasznossága is érvényre fog jutni. „Fogyasztó szétszórtan”, más néven „Frisítő”. Abban különbözik az előzőtől, hogy a célpontok kevésbé mozgékonyak — szándékosan, mert a találat elleni védekezés egyik hatásos eszköze a labda elkapása és nemcsak a találat előli menekülés. Mivel a labda elkapása a láb tájékán a legnehezebb, a dobó oda fogja irányítani labdáját, ami a gerelyhajítás egyik leglényesebb mozzanatát juttatja érvényre, mégpedig a csuklóval való irányítást, amely adott

esetben a szer hegygel való „talajfogását” jelenti, és ezzel a dobás érvényességét is biztosítja. Így találkozik össze a felsőtagozatos tanuló játéka az alsó tagozatban tanult mozgásfokozattal, különös tekintettel annak távlati jelentőségére. Amikor tehát a játék egyéb szabályait betartjuk, egyúttal ennek a mozdulatnak a fontosságára is felhívjuk a tanulókat figyelmét, tudatosítva annak távlati lényegét a *miért* megindoklásával. Hasonló céllal és módon játszatható a „Fogyasztó körben” is.

Amíg a felsoroltak és a többi nem említett játékok inkább az egyén adottságait tükrözik, a különféle labdaadogató váltó- és sorversenyek a közösség érdekeinek — az egyén teljesítménye által történt képviselést juttatják kifejezésre. Értékük tehát a bizonyos fokú kötöttség ellenére is felér a többi játékokéval. Magasabb évfolyamokról lévén szó, a távolság növelése az, amely megkülönbözteti az alacsonyabb osztályok követelményeitől. Ez mindig olyan legyen, hogy a legjobbak érdeklődését biztosítsa, és ugyanakkor a leggyengébbek teljesítő-képességét ne haladja meg. Ennek az elvnek a betartása nemcsak erre az esetre vonatkozik, hanem minden olyan követelmény megállapítására, amely a közösségen belüli teljesítmények elérésére biztató hatással lehet.

Amíg ezek a labdaadogató váltók az alsó tagozatban általában helyből dobással történnek, és legtöbbször egy kiállított adogató által, itt már lényeges változtatást eszközölhetünk, mégpedig a *járással* összekötött formát, amelynek befejező mozzanata a labda kidobása, átdobása a szemben levő társnak. Szinte természetes, hogy a dobás végrehajtása után a tanuló a dobás síkjában folytatja útját annak a sornak a végére állva, amelyik felé labdáját elhajította. Ha kezdetben ezt a mozgást a háromlépéses dobóritmusban végeztetjük tanulóinkkal, ezzel nemcsak a kislabdahajtás követelményeinek teszünk eleget, hanem a kézilabdázás mozgására is előkészítünk, miáltal a tantervi célkitűzés megvalósításának egy újabb szempontját is kifejezésre juttatjuk. A Tanterv és Utasítás által nem kötelezően előírt, de ha a körülmények megengedik, és főleg idő jut rá elegendő, akkor feltétlen iktassuk még be tanításunkba a következő, az 5. osztályban ismételten játszatható testnevelési játékokat; amelyekről a 4. osztályban részletesen nem írtam. „Szabadulás a labdától”. Sokféle változata ismeretes. Megjátszatható gurítással, dobással, rúgással stb. A forma megválasztását mindig a gyakoroltatás célkitűzésétől tegyük függővé. Ebben az esetben, lévén a hajtó mozdulatok beidegzése a fő cél, a dobással megoldandó változatról beszéljünk, és még közelebbről: egy megfelelő magasságon kifeszített kötél vagy háló, esetleg röplabda közbeiktatásával.

Maga a játék a célbadobás csapatban történő megoldatása, mivel a labdákat mindig oda kell hajtani, ahol nem áll senki az ellenfél térfelén, hogy a visszajátzás — időben — minél későbbben következhessek be, és ugyanakkor a hajtott labda az ellenfél térfelének a határvonalain belül érintsen talajt. Nehezíti a feladat megvalósítását a játéktér közepén kifeszített kötél vagy háló, amely mint kényszerítő eszköz a dobás ívét is többé-kevésbé meghatározza. Ez az ív ismét a hajtás röppályájára emlékeztet, hacsak nem a hálón való átejtést alkalmazzák esetenként a gyerekek, kihasználva a háló melletti terület védtelenségét. Messzebbre való célzás esetén azonban feltétlenül az egykezes felső dobást fogják igénybe venni, de csak akkor, ha koruknak és nemüknek megfelelő nagyságú és súlyú labdákat bocsátunk rendelkezésükre. Ezt, a hajtó mozdulatok gyakoroltatása és megszilárdítása mellett mindig az fogja pontosan megszabni, milyen más célkitűzések megvalósítását akarjuk még a játékkal megoldatni. Pl., ha annak különleges törzs- és vállerősítő jellegét is ki akarjuk domborítani, akkor a felfújott labdák helyett könnyű, tömött labdákat használjunk, amelyek házilag is elkészíthetők az egyébként is beszerezhető hajszalabdák mintájára.

Érdekesége ennek a játéknak még az, hogy amíg az eddigiek folyamán mint célt keresték egymást tanítványaink, most éppen az ellenkezője jut kifejezésre a szabad területre való dobás próbálgatása által. A technikai feladatok teljesítése mellett tehát az értelmi funkciók is előtérbe kerülnek, ami szintén előkészítést jelent a távlati tervünknek, mégpedig az egy-egy dobás végrehajtását megelőző hajító mozdulatok pillananyi átgondolása által, kiemelve azok közül a legdöntőbbet mind a jelenlegi játék célszerű megjátszása közben, mind az esetleges későbbi kislabdahajtás vagy gerelyhajítás végrehajtását megelőzően.

„Kiszorító”. Felsőbb osztályokban ugyanúgy játszható, mint a 4. osztályban. A kortól és nemtől függően csak a játékeszközként alkalmazott labda, felfújt vagy tömött, és a játéktér nagysága változtatandó. Míg a „Szabadulás a labdától” inkább célbadobó játék, addig a „Kiszorító” mindkét jelleget egyesíti magában, de főleg a távolbadobás érvényesítésével. Tekintettel arra, hogy a visszadobás joga át nem ruházható, mindenkinek részt kell vennie a játékban, sőt, mivel a dobás nagysága döntően befolyásolhatja a játék végső kimenetelét, a győzelem kivívásának egyik követendő taktikája a gyengébb dobókészségűekre való rájátszás lehet. Ez az egyszerű, másrészt pedig kényszerítő helyzet éppen azokat foglalkoztatja a legfőképpen, akiknek több gyakorlásra van szükségük mind technikai, mind az eredményesség — szempontjából.

A „Kiszorító” játék menete bő lehetőséget biztosít a dobás közbeni hajító mozdulatok ellenőrzésére és az ezek kapcsán jelentkező szükséges hibajavításra. A labda elkapása esetén a szabályok által biztosított három ugrólépés pedig a háromlépéses dobóritmus próbálgatására ad bőséges lehetőséget, amely a kislabdahajtás tanítandó mozgásformáját és ezzel egyúttal a gerelyhajítás távlati feladatait is előkészíti, és mindezt úgy, hogy magán a játékon lényegesebb változtatást eszközölni nem kell. Ami pedig mint külön követelmény jelentkezik, ha először problémát is okoz tanulóinknak, a türelmes javítgatás eredményeképpen előbb vagy utóbb — az adottságoktól függően — a dobás nagyságában fog mérhető változást előidézni a végrehajtás csiszolgatása által.

6. osztály.

„Pontszerző”. A célbadobás gyakorlására is alkalmas játék. „Labdacica” néven már szóltunk róla, de amíg ott maga a játékoság volt a jellemző, itt már versenyszerűen számoltatjuk azokat a szerzett pontokat, amelyeket a tanulónak a labda eldobása és elkapása által kell egy csapaton belül szereznüök az ellenfél kijátszásával. A játéktér is meghatározott nagyságú a gyerekek dobókészségének megfelelően. De éppen ezért itt már nagyobb a távolra- és célbadobás jelentősége. Az a tény pedig, hogy a játékszabály pontosan megszabja a labdát birtokló megközelítésének távolságát, 1 méter, és az eldobott labda csak röptében lehetséges elkapását, ez a védettség természetes követelményként teszi lehetővé a labdahajtás helyből vagy esetleg egy lépéssel történő kivitelezését. Módjában van a tanárnak az is, hogy a határvonalon túljutott labdát a kétkezes bedobás helyett egykezes felső dobással hajtassa végre. Nem döntő ugyanis a játék végső kimenetele szempontjából az, hogy a bedobásnál melyik sportjáték szabályát alkalmaztatom. A kislabdahajtás megfelelő fokozatainak gyakoroltatása azonban megkívánja, hogy az egykezes hajító mozgást minél többször végezhesék a tanulók anélkül, hogy ez a játék folyamatosságát bármilyen szempontból is zavarhatná, sőt, a gyors indításnak egyik jelentős eszközét már most kipróbálhatják, amelyre pl. a kosárlabdázás alkalmával nagy szükségük lehet.

A „Pontszerző” különböző változatai csak növelik a célba- és távolbadobás gyakorlásának lehetőségeit. Az érintőmagasságban való kötelező hajtás pedig a csuklóval

történő irányítás célszerűségét hivatott biztosítani, ami ugyancsak jól ismert már a kislabdahajítás által, és egyúttal döntő mozzanata a gerely irányításának és feltétele a dobás érvényességének a szer szabályos talajérintésével. Ugyancsak az egykezes felső dobás beidegzésére nyújt kiváló alkalmat a „Zsámolylabda rádobással egy zsámolyra” elnevezésű játék is. Miközben a tanítványok a kézilabda rávezető formáit gyakorolják, a labdahajítás megkívánt fokozata is megszilárdítást nyerhet egyúttal. Az előzőekkel szemben a „Várméta” a célbadobás mellett a távolságra való törekvésnek lehet célszerű próbája.

A 6. osztály tantervi anyagából a kézilabdával való foglalkozás kitűnően egészíti ki az ugyanitt tárgyalt dobásgyakorlatokat. Hiszen az egykezes felső dobás helyben és mozgással, a kapuralövés állóhelyből és mozgás közben mint technikai elemek és ugyanezeknek taktikai megoldása nem más, mint a kislabdahajításnál tanult egyes dobófokozatok játékos gyakorlása. Aki ott már átlagon felülnek mutatkozott az egyes dobómozzanatok összekötött kivitelezésében, annak a kézilabdázással sem lesz különösebb problémája, különösen ha játszani is szeret. De melyik gyerek nem szeret játszani, még hozzá labdával? Nagyon ritka eset az ilyen!

Nem lenne helyes és célszerű azt állítani, hogy a kislabdahajítás és a kézilabdázás hasonló mozdulatai fölé- és alárendeltségi viszonyban vannak egymással. Az igaz, hogy az egyik időben — az oktatás szempontjából — megelőzi a másikat, és éppen ezért bizonyos tekintetben mint rávezető gyakorlat is alkalmazható a kézilabdázással kapcsolatban. A kettő tehát nagyszerűen kiegészítheti egymást, ha a hajító: kislabda, és az átadó, lövő mozdulatok: kézilabda, végrehatásában mutakozó különbséget az adott esetben ki tudjuk küszöbölni, küszöböltetni tanítványainkkal. Az eddigi tapasztalataim azt bizonyítják, hogy nem könnyű feladat. Persze, ez a jól látható különbség főleg akkor mutatkozik meg élesebben, amikor tanulóink valamelyike már intenzívebben foglalkozik egyik vagy másik sportággal, mondjuk a gerelyhajítással vagy a kézilabdázással. Ez a lehetőség az általános iskola felső tagozatában még nem jelent különösebb „veszélyt”, mert a gerelyhajítás nem tantervi anyag. Meg kell azonban ezt az eshetőséget említenem, mert előfordulhat, hogy tanulóink közül néhány, a tehetségesebbek, tagjai egy sportiskola atlétikai szakosztályának és azon belül ismeretséget kötnek a gerelyhajítással is, hacsak annak játékos formájában, és ezáltal már összetetalákozhatnak azzal a bizonyos kislabdát és kézilabdát jellemző különböző hajító mozdulattal, amely mint figyelemre méltó jelentkezik.

Mi is ez a különbség? *A dobókar térben és időben végzett munkája!* Amíg pl. a kislabdahajításnál a dobókar dobósíkjában történő visszavezetése nem időhöz kötött, és a hajítást megelőző helyzete lazán nyújtott, addig a kézilabdánál főleg a lövés kivitelezésének rövidege döntő jelentőségű az ellenfél részéről lehetséges akadályoztatás miatt. Éppen ezért a lövést megelőző előkészítő mozdulatnak rendkívül gyorsnak és rövidnek kell lennie időben és útban, ami a kidobás és eldobás, lövés előtti karhelyzet lényeges különbözőségében mutatkozik meg. Talán a gerelyhajító kézilabdázó és a gerelyhajítással is foglalkozó kézilabdás gerelyhajításának és kézilabdázásának rövid jellemzése világít rá legjobban erre az eltérésre. Ez pedig: az előbbi hosszabban vezetett és ennek megfelelően lassúbb előkészítéssel fogja csak megvalósítani az edzés és mérkőzés közben a lövőmozdulatokat, az utóbbi pedig főleg csak karral, sokszor alkarral fogja a gerelyt kidobni. Mindkét végrehajtás megegyezik abban, hogy előbb vagy utóbb sérülésre vezethet. Az elsőnél az ellenfél közbeavatkozása, szabálytalan, a másodiknál pedig a könyökre hajtó rendkívüli megterhelés miatt.

A végrehajtásban mutakozó eltérés ellenére is mindkettő megfér egymás mellett az általános iskolás korban, sőt nagyszerűen kiegészíti az egyik a másikat. Nyu-

godtan nevezhetjük tehát a kézilabdát, mint sportszerű játékot a kislabdahajtás egyik igen lényeges játékos megoldásának.

7. osztály

Itt is a kézilabda jelentheti a játékos gyakoroltatásnak legfontosabb alapját, mégpedig a tantervi többlet beiktatásával, amely egyrészt a technikai elemek külön történi ismételtetése, másrészt pedig a kézilabda csapatban is megvalósított játéka révén juthat kifejezésre. Feltétlen vállalni kell azt a „hiányosságot”, amely a kislabdahajtás szempontjából elbáll, de ami megtérül a sokszori végrehajtás eredményeképpen bekövetkező fizikai erősödés és a dobmozgás megszilárdítása tekintetében. És mindez úgy jön létre, hogy a tanulók jóformán észre sem veszik a sokoldalú megterhelést a játék élvezetes izgalmi közepette.

8. osztály

Marad, illetve folytatódik a kézilabdázás. Van azonban egy játék, amelyhez hasonlólról már megemlékeztem. „Szabadulás a labdától”. Ettől a mostani abban különbözik, hogy csak egy labdával játszhatjuk; ez lehet felfújt vagy tömött, és a pályának csak szélességi hatásvonalai vannak. A végső, az úgynevezett alapvonalak hiányzanak. Neve: „Zsinórlabda végtelen pályán”. Az elnevezés pontosan mindent elárul. Egyébként a „Zsinórlabda” szabályai érvényesek erre a játékra is, mint változatra, de azzal a többlettel, hogy a röptében elkapott labdák a saját játékosársnak is átjátszhatók egyszer. Különbben mind a három-, mind az ötlépéses dobóritmusban végrehajtott labdadobást alkalmazhatjuk járással, majd futással, de természetesen csak helyből indulással. Az ellenőrzés teljes mértékben megvalósítható a játék vezetése közben, sőt a hibajavításra is módot találhatunk a játék megállítása nélkül annál is inkább, mivel ezek a gyakorlatok az általános iskola 6. és 7. osztályában már szerepeltek új oktatási anyagként mint a kislabdahajtás 16. és 17. fokozatai. Az a tény, hogy valamilyen játéknak minden órában kell szerepelnie, óriási lehetőséget biztosít a fő részben tanultak alkalmaztatására. Miután a testnevelési és sportszerű játékok szabályai meghatározottak, a kislabdahajtás gyakoroltatási célkitűzések megvalósítása érdekében olyan változtatásokat eszközölhetünk csak, amelyek ideiglenesen érvényesek egy-egy játékra vonatkozólag, és annak lényegén nem változtatnak csak annyiban, amennyiben azt a hajító fokozatok helyes beidegeztetése és megszilárdítása érdekében feltétlenül előnyösnek tartjuk a játékoság teljes meghagyása mellett.

Erre az eljárásra pontos mintákat adni nem lenne célszerű. A felsorolt példák is csak ehhez hasonló kezdeményezést hivatottak megindítani, illetve a hasonlók folytatását megerősíteni. A nevelő rátermettségétől, szakmai képzettségétől függ elsősorban, mikor, milyen módon kapcsolhatja össze a fő részben tanultak játékban való gyakoroltatását egymással úgy, hogy annak játékosan frissítő hatása valóban feloldódást jelenthessen az új tanítási anyag közlésekor fellépő testi, értelmi és idegrendszeri fáradtsággal szemben. De éppen ez a lehetőség biztosíthatja a testnevelést tanító karsársak óratervezésének egyéni szempontok által is bővített kivitelezését, és ez nyomhatja rá bélyegét megkülönböztetően oktató-nevelő munkájukra.

Glózik Pál

